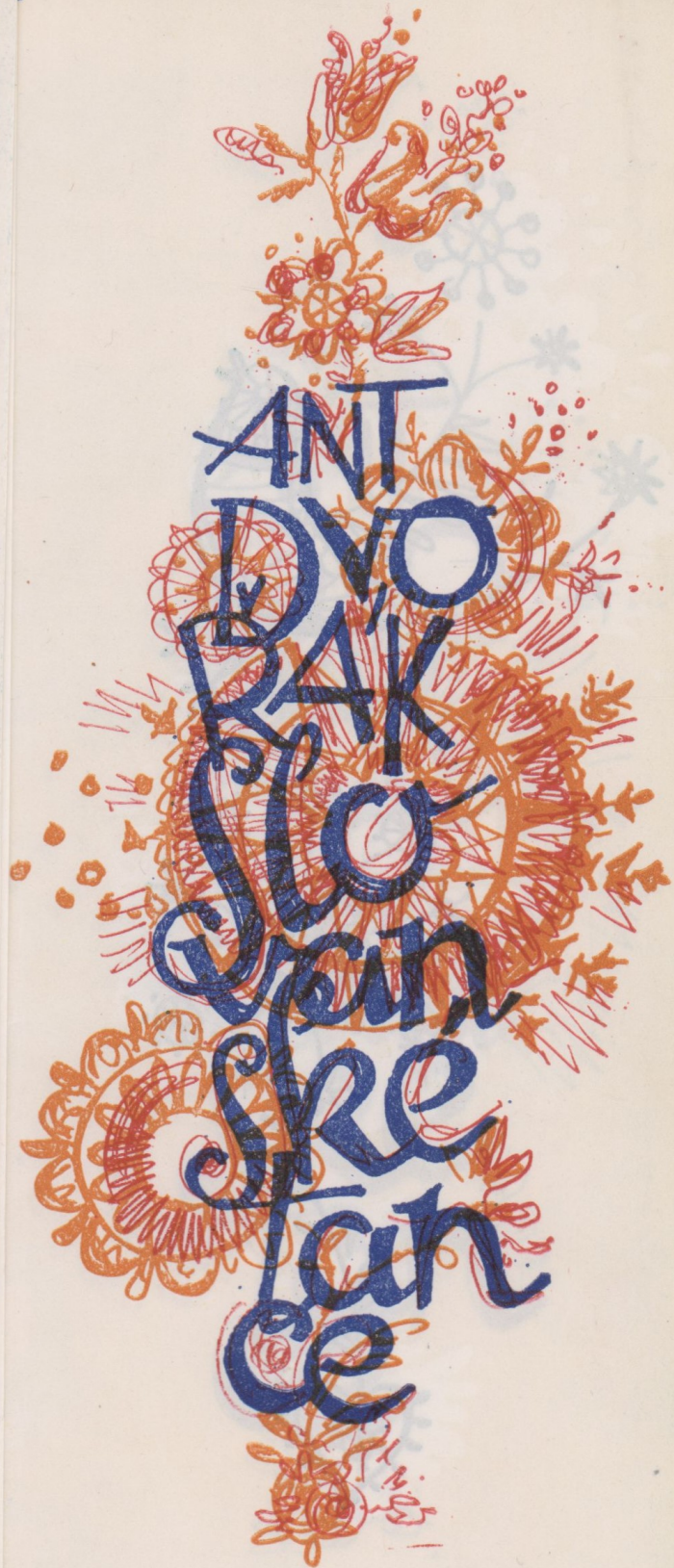

STÁTNÍ DIVADLO
V OSTRAVĚ

premiéra 5. května 1968

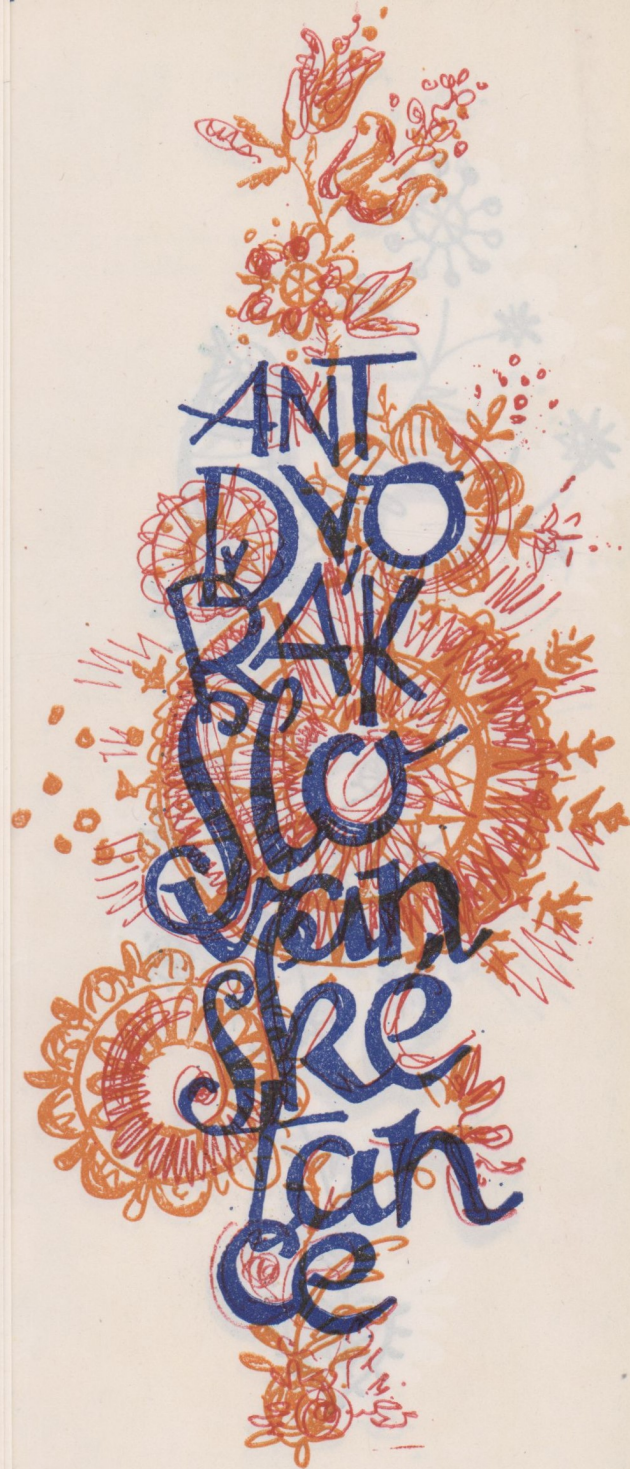

Dvořákovy Slovanské tance vznikaly v době, kdy o jeho popularitě a slávě zdaleka ještě nikdo nemluvil.

Vznikaly v době, kdy Dvořák přestal hrát na violu v Prozatímním divadle v Praze a rozhodl se, že se bude živit vyučováním hudby a varhanictvím v kostele sv. Vojtěcha na Novém Městě Pražském. Bylo to v roce 1871, dva roky nato se oženil a dal se do pilné práce. V té době ještě veřejnosti uzavřena vznikala jeho první vynikající díla, jako byla kupříkladu Stabat mater, Hymnus a jeho první dvě opery.

Roku 1877 se dostal rukopis Dvořákových Moravských dvojzpěvů do rukou J. Brahmsovi, vynikajícímu skladateli, který značně ovlivňoval německou hudební veřejnost. Brahms se dílkem nadchl a doporučil je jednomu z největších nakladatelů berlínských F. Simrockovi. Simrock dvojzpěvy vydal a Dvořák se stal téměř přes noc slavným. Simrock po Brahmsově upozornění okamžitě rozpoznal, že jde ve Dvořákově případě o mimořádný talent. Okamžitě se talentu chopil a Dvořáka zaměstnal. Objednal si u něho, po vzoru tehdy velice úspěšných Brahmsových Uherských tanců, několik tanců slovanských pro čtyřruční klavír.

Samozřejmě, že Dvořák nabídku přijal a měl štěstí. Klavírní originál, který měl neobyčejný úspěch ve velmi krátké době převedl do orchestrálního znění, a to byl pak úspěch Slovanských tanců velkolepý. A to pak již začala Dvořákova vítězná cesta světem.

Prvá řada Slovanských tanců vznikla na jaře roku 1878. Přesto, že Simrock si objednal Slovanské tance, Dvořák, až na jednu výjimku — napsal tance české. Nejsou to ovšem skutečné skladby k tanci, ale volné, hudebně básnické fantazie vžitých lidových tanečních forem. Dvořák používá vlastní melodiku a vtip, jen v šestém tanci se ve střední části ozývají názvuky české lidové písně „Okolo Třeboně“ a sedmý se pak podobá „Tetka, kam dete“. Jinak přejímá Dvořák z lidových tanců jen jejich základní charakteristický rytmus. Mistrovství práce skladatelovy s hudebními myšlenkami je zde jedinečné.

Prvý Slovanský tanec C-dur je rychlý, ohnivý český furiant. Ve druhém tanci e-moll je idealizována Dvořákova oblíbená ruská dumka. Prvá její část je posmutnělá a zamýšlená, i když se vzápětí bujně roztančí, vrací se opět do původní nálady.

Třetí tanec As-dur, je úsměvná a prostá česká polka, žánrový obrázek českého venkova.

Čtvrtý Slovanský tanec F-dur je klidná, starosvětsky pohodlná sousedská, i když se ozývá radostné zavýsknutí furiantské.

Pátý tanec A-dur střídá předchozí náladu, veselou českou skočnou.

Šestý tanec D-dur je opět idealizací české sousedské. Má ještě volnější, pohodlnější tempo, ale přitom dost temperamentu pro furiantství.

V sedmém tanci c-moll se Dvořák vrátil ještě jednou k veselé skočné, jejíž hlavní myšlenka připomíná lidovou píseň Tetka, kam dete? a v závěru prvé řady Slovanských tanců dal Dvořák ohnivý, strhující furiant.

Po netušeném ohlasu Slovanských tanců ve světě, začal nakladatel Simrock na Dvořáka opět naléhat. Chtěl další Slovanské tance. Dlouho Dvořák odmítal, až po dokončení oratoria Svatá Ludmila se v roce 1886 opět pustil do druhé osmičky Slovanských tanců a v lednu příštího roku měl hotov už partituru. Projevil se zde skladatel již zralejší, vyspělejší. Myšlenky II. řady tanců jsou obsažnější, hlubší a technické mistrovství je dokonalé. Dvořák zde sáhl i po nezvyklých formách tanců polských, srbských, ruských a slovenských, ovšem zvládl je se stejnou přirozeností jako tance české.

Devátý tanec H-dur je slovenský odzemek, střídající ohnivé živé části s náladami slavnostními.

Desátý e-moll je variantou dumky, plný hlubokého citu a bolestného zamýšlení.

Jedenáctý tanec F-dur je idealizací opět české skočné, jejíž závěrečné téma připomene lidovou píseň „Pod dubem za dubem“.

Dvanáctý tanec Des-dur je smutný, přímo bolestný. Je to opět dumka.

Třináctý b-moll je variantou na český tanec, zvaný špacírka a na něj pak navazuje čtrnáctý B-dur, který je idealizací polské polonézy.

Největší úspěch u posluchačů mívá ovšem patnáctý C-dur, ohnivý, ostře rytmické srbské kolo.

Na závěr II. řady Slovanských tanců, a tím i celého cyklu položil Dvořák rozjímavou, cituplnou českou sousedskou.

Úprava: zasl. umělec Emerich Gabzdyl
Režie a choreografie: zasl. umělec Emerich Gabzdyl
Dirigent: Václav Návrat

Scéna a kostýmy: Věra Fridrichová j. h.
Asist. choreografa: Julie Jastřembská a Jarmila Kovalová
Korepetitor: Ladislav Matějka
Inspicient: Jaroslav Deršák

Slovanský tanec č. 1

tančí: zasl. umělec A. Janíček, A. Žáková, R. Mrnušítková, J. Kurovská, L. Ernstová, M. Šklíbová, B. Pašek, V. Vrba, L. Kratochvíl, J. Kopačka, J. Hájek, T. Kyndl, L. Novák, R. Hučín, J. Hrdina, P. Benda

Slovanský tanec č. 2

tančí: L. Baroňová, K. Bončková, A. Kadlecová, V. Jurčíková, O. Mitková, A. Stiborová, L. Tábořská, D. Sládková, J. Stříšková, V. Surdějová, Z. Nedvědová, J. Čížová.

Slovanský tanec č. 3

tančí: V. Pavelcová, nos. vyzn. Za vynikající práci, R. Böhm, A. Kvasnicová, K. Jurčík.

Slovanský tanec č. 4

tančí: A. Kadlecová, R. Mrnušítková, M. Svozilová, J. Stříšková, M. Šklíbová, zasl. umělec A. Janíček, B. Pašek, L. Kratochvíl, J. Hájek, T. Kyndl.

Slovanský tanec č. 5

tančí: A. Kvasnicová, J. Kurovská, A. Žáková, L. Tábořská, O. Mitková, J. Čížová, R. Böhm, V. Vrba, J. Kopačka.

Slovanský tanec č. 6

tančí: Hana Šarounová, Bohuslav Pašek.

Slovanský tanec č. 7

tančí: L. Tábořská, M. Šklíbová, Z. Beňová, K. Jurčík, L. Novák.

Slovanský tanec č. 8

tančí: H. Šarounová, A. Kvasnicová, A. Žáková, R. Mrnušítková, J. Kurovská, V. Jurčíková, A. Kadlecová, L. Ernstová, V. Surdějová, zasl. umělec A. Janíček, B. Pašek, R. Böhm, L. Kratochvíl, J. Kopačka, T. Kyndl, V. Vrba, J. Hájek, L. Novák.

Přestávka

Slovanský tanec č. 9

tančí: V. Pavelcová, nos. vyzn. Za vynikající práci, zasl. umělec A. Janíček, V. Vrba, L. Kratochvíl, L. Novák, J. Kopačka, J. Hájek, T. Kyndl, J. Hrdina, P. Benda.

Slovanský tanec č. 10

tančí: H. Šarounová, J. Kurovská, A. Žáková, B. Pašek, K. Jurčík, R. Böhm.

Slovanský tanec č. 11

tančí: L. Tábořská, Z. Nedvědová, Z. Beňová, L. Skácelová, M. Šklíbová, J. Čížová, J. Hájek, L. Novák, J. Hrdina, R. Hučín, P. Benda.

Slovanský tanec č. 12

tančí: Vl. Pavelcová, nos. vyzn. Za vynikající práci,
L. Baroňová, V. Jurčíková, A. Kadlecová, L.
Ernstová, K. Bončková, R. Mrnušíková, D.
Stiborová, D. Krásová, M. Svozilová, O. Mit-
ková, A. Muranová, J. Stříšková.

Slovanský tanec č. 13

tančí: M. Šklíbová, A. Kvasnicová, V. Surdějová,
L. Skácelová, K. Jurčík, J. Kopačka, V. Vrba,
L. Noiák.

Slovanský tanec č. 14

tančí: J. Kurovská, M. Svozilová, L. Tábořská, L.
Ernstová, A. Kadlecová, O. Mitková, L. Ba-
roňová, V. Jurčíková, zasl. umělec A. Janíček,
B. Pašek, R. Böhm, L. Kratochvíl, J. Hájek,
J. Hrdíka, T. Kyndl, P. Benda.

Slovanský tanec č. 15

tančí: Z. Beňová, R. Mrnušíková, A. Žáková, V.
Surdějová, K. Jurčík, V. Vrba, J. Kopačka,
L. Novák.

Slovanský tanec č. 16

tančí: Vl. Pavelcová, nos. vyzn. Za vynikající práci
a baletní soubor.

Touto inscenací slaví šéf baletu

zasloužilý umělec

EMERICH GABZDYL

tricet let ve funkci choreografa

Státního divadla v Ostravě

SLOVANSKÉ TANCE

Tanec č. 1 (Furiant)

V každé české vesnici u tancovaček ten nejlepší tanečník
vévodil celé hospodě. Furiant to byl, roztácel v kole vše-
chna děvčata a u nejlepší tanečnice zůstal. Ostatní
chlapci mu jen přizvukovali a čekali na dobu, až se
rozloučí s mládeneckým životem, aby některý z nich, ten
nejodvážnější, nastoupil na jeho místo.

Tanec č. 2 (Dumka)

Tak, jako jsou daleké louky a žirná pole Ukrajiny, tak
dlouhá je řada dívek, které v ladném chorovodu si krátí
podvečer na vsi, u bílých bříz.

Tanec č. 3 (Točená)

Tak jako kamarádi v práci, jsou mládenci na venkově
v namlouvání dívek soupeři. Jako kohouti se pýří před
děvčaty, když je vyzývají k tanci. Rozvážnější dívky však
dobře vědí, který je pro ni ten pravý. Znají dobře pravou
míru v milostném škádlení a v pravý čas mládenci
utekají domů.

Tanec č. 4 (Sousedská)

Vznosné panny a statní mládenci naší Hané vyžijí se
o muzice nejlépe v sousedské — tanci plném pohody
a rozšafnosti, kdy o hodech provede každý mládenec svou
vyvolenou.

Tanec č. 5 (Skočná)

Verbuňk na Slovácku se neobejde bez zpěvu a cifrování,
kdy každý rekrut předstihuje v tanci jeden druhého, aby

se zalíbil děvčatům, je jich celý houf a každá si přeje, aby v tanci alespoň jednou vylétla nad hlavu švarného šohaje.

Tanec č. 6 (Sousedská)

Láska provází všude mladé lidi, v tanci se dostávají k sobě nejbliže a v něm si poví více nežli slovy, je v něm plno něhy a líbezného škádlení, proto se mu tak od dávají.

Tanec č. 7 (Škočná)

Chytrý tovaryš si vždy ví rady, když mu do cesty vkročí žena. Hůře je, když jsou dvě, přísloví říká „Kdo uteče — ten vyhraje“ a jím se řídí také on. Naštěstí nezůstanou obě ženy samy — jsou zde dva učedníci a trochu toho škádlení také vydrží.

Tanec č. 8 (Furiant)

Každě žně končí dožínkami a radost z vykonané práce a požehnané úrody se projeví zpěvem a tancem. Tak i tentokráte ohnivý furiant roztočí mladé páry, oslavující výsledky své práce.

Tanec č. 9 (Odzemek)

Večer v horách odpočívají pastevci a dřevorubci u ohně a tanec kolem něho nesmí scházet ani po celodenní dřině, jen děvčata k němu schází. Avšak v bujných předstávách chlapců se mihne mezi stromy tajemný stín luzné víly a připraví jim spánek plný představ a vidin.

Tanec č. 10 (Mazurka)

Ať šlechtic nebo prostý vesničan, zatančí si polskou mazurku se stejnou noblesou a grácií, vlastní tomuto tanci.

Tanec č. 11

Masopust se neobejde bez maškar a veselí. Tak i na každé vesnici se konají průvody maškar a jejich hry poskytují zvláště mladým plné vyžití.

Tanec č. 12 (Dumka)

Svatební slavnosti nemohou být bez obřadností a tanců. Širá Rus je domovem chorodů, v nichž děvčata ukáží svůj taneční um a grácii.

Tanec č. 13 (Špacírka)

I procházeti se s dívkou vyžaduje od mládence jistou šikovnost, a tak po rušných a dovádivých tancích následuje „špacírka“, plná dvornosti, vtipu i žertování.

Tanec č. 14 (Polonéza)

Tento tanec patří všem a každá slavnost nebo ples jí začínají. V ní má každý možnost prokázat svou tanečnost, eleganci a dvornost. A tak i v našem pořadí nesmí scházet tento tanec šlechtice i prostého vesničana.

Tanec č. 15 (Kolo)

Vířivý, ostře rytmizovaný je tento tanec jižních Slovanů, uchvacující nás svou prudkostí, který strhne do kola stejně mladého, jako zralého muže.

Tanec č. 16

V něm jsou shrnuty všechny klidné, či prudké tance v pohybovém vyjádření ženy, jež je nositelkou jedné z umění — Terpsychory, bohyně tance, bez něhož by život člověka byl strašně chudý a není možné si jej bez něj představit.

Emerich Gabzdyl

